Sortland kommune
Plan og utvikling
Postboks 117
8401 Sortland
postmottak@sortland.kommune.no

Kinn grunneierlag / Org nr: 918 701 540
Frits Kinn / m 959 96 280 / frits.kinn@gmail.com
Kopi: Til alle på Kinn

26.02.2024

Sak 24/411 – Merknader til søknad om ny lokalitet for akvakultur ved Kinnholmen

Viser til ovenfor nevnte sak hvor Holmøy Havbruk AS planlegger å etablere et akvakulturanlegg for oppdrett av laks sørvest av Kinnholmen, dvs mellom Kinnholmen og Sandnes på landsiden. Viser også til Eidsfjord Sjøfarm (del av Holmøy Maritime) sin søknad om fritak fra Sortland kommunes arealplan for etablering av den samme type virksomhet på den sammen lokasjonen. Sistnevnte datert til 2021.

Kinn grunneierlag og andre lokale organisasjoner erfarer at vi ikke har blitt informert direkte vedrørende sak 24/411. Saken har også en referanse til Dokument ID 24/1220 Søknad om etablering av ny lokalitet – Kinnholmen og til avisannonse hvor det henvises til sak 23/165.

Kinn grunneierlag gir ikke sin støtte for etablering av en akvakulturfasilitet slik som beskrevet i sak 24/411.

Følgende legges til grunn;

Utelukkende nedsider for Kinn grunneierlag og andre som enten er tilknyttet Godfjorden eller som bruker Godfjorden inkludert lokaliteten det omtalte akvakulturanlegget er ment plassert i. Ingen lokale oppsider.

Nærmer 50 personer bruker Kinn regelmessig. Kinn har fastboende og Kinn brukes av flere hele året. Gården har en lang historie. Kinn ble bebygget på 1200 tallet og har siden blant annet vært knyttet til fiske, jakt, handel og noe jordbruk. I riktig gammel tid var bruket på Kinn et krongods eller kirkegods. Kinn har kulturminner som er fredet og bygninger som er på Sefrak listen.

Både lokale fiskere og yrkesfiskere fratas en av de mest brukte fiskeplassene gjennom generasjoner. Med lokale fiskere menes fiskere fra Kinn, Risøyhamn, Lovik, Strandland, Grøtavær, Finnsæter og flere andre steder i Godfjorden. Området det omtalte akvakulturanlegget er ment plassert i ligger i et oppvekst-, beite-, gyte- og innsigsområde for en rekke fiskeslag, jfr også Statsforvalteren i Trøndelag (2021)[1]. Ifølge Statsforvalteren i Trøndelag frarådet også Fiskeridirektoratet dispensasjonen fra Sortland kommunes arealplan av hensyn til fiskeriinteressene. Nordland fylkes fiskarlag og Fiskarlaget nord var her negative, og pekte både på at området er beite- og oppvekstområde for flere fiskeslag samt de problemene lakselus og sedimentering kan medføre. Det er også gyteområder lenger inn i Godfjorden. Nordland

[1] Statsforvalteren i Trøndelag – Statsforvalterens vedtak ifm dispensasjon for etablering av oppdrettsanlegg ved Gapøya og Kinnholmen i Sortland kommune datert 12.08.2021.

fylkeskommune var også negativ i 2021, på tilnærmet samme grunnlag. Grunnlaget for disse vurderingene oppfattes av Kinn grunneierlag ikke å være endret i 2024.

Kinn har gjennom tidene hatt 7 laksesett på Kinn. Sannsynligvis flere. Det betyr bruk av kilenot og senere krokgarn på Kinneset, Bua, Håmannskjæret, Skallen, Hunderaua, Svartberget og Sandneselva. Minst ett av disse stedene har blitt benyttet for innsamling av forskningsdata. Vi vet at villaks fremdeles forekommer og svømmer i begge retninger langs land. Dette er vill laks som antas å returnere fra større havområder som Norskehavet, Barentshavet eller fra sjøområder ved Island og Grønland. Denne laksen antas derfor å søke til en gyteplass i en eller annen elv i Troms – inkludert mindre lokale elver og mer kjente som for eksempel Målselv. Voksen laks som har gytt og er på tur ut igjen er med i dette bildet. Den største utfordringen har imidlertid vill laksesmolt som legger ut på sin første tur til det store havet. Denne ville laksesmolten er svært sårbar for påvirkning fra akvakulturanlegg. Om lag en fjerdedel av all vill atlantisk laks har sin opprinnelse i norske elver. Norge har forpliktet seg internasjonalt til å verne villaksen. Veterinærinstituttets[2] kompetanse innen fiskehelse, epidemiologi og bevaringsbiologi har en viktig rolle i bevaring av vill laksefisk. Villaks fra norske elver har dannet grunnlaget for etablering av oppdrettsnæringen.

Villaksen (Salmo salar) er av Artsdatabankens Rødliste[3] kategorisert som Nær Truet. Ifølge Havforskningsinstituttet og Vitenskapelig råd for villaks er situasjonen for villaksen forverret siden 2021. Både pigghå (Squalus acanthias) og vanlig uer (Sebastes norvegicus) fiskes ved Kinn. Dog i et lite antall. Vanlig uer er i Rødlisten (2021) kategorisert som Sterkt Truet. Tilsvarende kategorisering for pigghå er Sårbar. Vi observerer av og til brugden som av Rødlisten er kategorisert som Sterkt Truet. Niser og småhval passerer av og til Kinn. Yrkesfiskere tar opp større mengder sild på høsten nesten hvert år på og ved den omtalte akvakulturlokaliteten. Fiskere på Kinn bruker selv både liner, garn og stenger.

På Kinnholmen er det i de senere årene flere ganger observert lundefugl (Rødlisten: Sterkt Truet), storskarv (Nær Truet) og krykkje (Sterkt Truet). Vi observerer også kolonier av sel på Kinnholmen. Kinnholmen har i generasjoner også blitt bruk til eggsanking. Kinnholmen er forøvrig gitt et kommunalt vern. På landsiden ved Kinn observeres det regelmessig stær (Nær Truet), storspove (Sterkt Truet), gjøk (Nær Truet), tjeld (Nær Truet) og hare (Nær Truet). Ved Sandnes (nærmeste lokalitet på land i forhold til akvakulturanlegget) hekker det en stor koloni med tærner. Kinn har også faste innslag av eksempelvis orrfugl, kongeørn, havørn, ryper, harer, rev, oter, elg og reinsdyr naturligvis. Snøugle (noe usikkerhet) ble i 2022 observert ved Finnseter. Snøugla er i rødlisten kategorisert som Kritisk Truet.

Artsdatabankens Rødliste er primært utarbeidet for å bidra til en kunnskapsbasert forvaltning av artsmangfoldet. Rødlista er relevant i forbindelse med Regjeringens overordnede mål om å stoppe tapet av biologisk mangfold (Stortingsmelding nr. 21, 2004-2005). Den er også relevant som grunnlag for Lov om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) fra 2009, hvor det blant annet er uttrykt at: «Målet er at artene og deres genetiske mangfold ivaretas på lang sikt og at artene forekommer i levedyktige bestander i sine naturlige utbredelsesområder».

Ytre Godfjorden, medregnet Kinn, er sannsynligvis det mest uberørte området i det nordlige Vesterålen. Området er sårbart.

Området kan også være svært værhardt. Det er ingen naturlige barrierer mot uvær fra spesielt nordlig, østlig og sørlig retning. Et åpent anlegg kan i slike tilfeller være sårbart for skader, rømninger og andre ukontrollerbare og uønskede hendelser. Vi kan ikke se at det foreligger noen vurderinger av værmessige forhold i sak 24/411.

[2] Veterinærinstituttet: Oppdrettsfisk

[3] Artsdatabanken: Rødliste (2021 siste revisjon): Stoppe tapet av biologisk mangfold

Andøya Space Defence[4] bruker Andfjorden til øving og testing av ny forsvarsteknologi. Denne aktiviteten er i den senere tiden aktualisert og av dette antatt videreført. Grunneierne på Kinn har i flere år hatt en dialog med Andøya Space Defence vedrørende ivaretakelse av en føre-var-tilnærming knyttet til denne aktiviteten. Ikke noen av grunneierne kan oppholde seg på Kinn når det gjennomføres testing av forsvarsteknologi. Det antas at ivaretakelsen av denne sikkerheten også kan påvirke den tiltenkte akvakulturlokaliteten ved Kinnholmen.

Kinn grunneierlag erfarer også at rein tilhørende Vestre Hinnøy-flokken har tilhold i umiddelbar nærhet av den nevnte akvakulturlokaliteten. Enten som kalvingsland eller beitested. Beiting i området begrenser seg ikke til vår- og sommerbeite. Reinen beveger seg forøvrig raskt opp i fjellsiden hvor den i tillegg til beiting også får en utmerket oversikt over permanente innretninger som for reinen selv kan representere en økt og antatt uønsket risiko. Et akvakulturanlegg mellom Kinnholmen og Sandnes på landsiden er etter vårt skjønn en slik risiko. Det er av dette naturlig å anta at reinen kan endre sin bruk av naturen ved Sandnes den i mange år har vært tilknyttet.

Det foreligger etter vårt skjønn også en svært begrenset teknisk beskrivelse av akvakulturanlegget. Vi har av denne grunnen ikke muligheter til å kommentere annet enn at vi registrerer svært mange argumenter som taler mot tradisjonelle åpne merder. En ulempe med det er at det er åpen utveksling av patogener (sykdomsfremkalling), avfallsstoffer med miljøet utenfor, og at veggene er utsatt for skade så fisken kan rømme samt nettopp større konsentrasjoner av lakeslus. Ingen akvakulturanlegger er ønsket ved Kinn, aller minst tradisjonelle åpne anlegg.

NOU 2024:2 I samspill med naturen[5] beskriver at naturtap, klimaendringer og forurensing forsterker hverandre og gir effekter som har alvorlige konsekvenser for natur og samfunn. Selv om produksjonen knyttet til blant annet akvakultur øker, er hele 14 av 18 kategorier av naturens bidrag til mennesker i tilbakegang globalt. Føre-var-prinsippet, beskrevet i NOU 2024:2, skal sikre samfunnet mot vesentlig skade på naturen og miljøet gjennom å stille krav til at myndighetene tar hensyn til usikkerhet og særlig farefulle utfall i sine beslutninger. Prinsippet skal også hindre at manglende eller usikker kunnskap brukes som begrunnelse for å unnlate å treffe nødvendige tiltak. Risikotilnærmingen er utviklet nettopp for å fange opp usikkerhet som følge av manglende kunnskap om negative konsekvenser. Denne tilnærmingen bidrar derfor til at myndigheter og næringsliv skal kunne treffe gode beslutninger i tråd med føre-var-prinsippet.

Naturrisikoutvalget (som har forfattet NOU 2024:2) ser at det er høyst relevant at naturrisiko settes på agendaen også i offentlig sektor. Offentlig sektor er avhengig av natur og fatter en rekke beslutninger som påvirker naturen direkte og indirekte. Sektoren er eksponert for både fysisk naturrisiko og overgangsrisiko. Dette gjelder stat og kommune i rollene som regulerende myndighet, utøver, eier og innkjøper. Utvalgets gjennomgang viser at det finnes en rekke krav som innebærer at ulike offentlige aktører, i sine ulike roller, skal analysere og handtere naturrisiko der det er relevant, men at det mange steder er mangelfull praksis.

Kinn grunneierlag er opptatt av å hindre forringelse av naturmangfoldet. Vi registrerer at miljøorganisasjonen Sabima[6] har rangert landets kommuner etter hvor gode de er til å ta vare på naturen. Sortland kommune er rangert som nummer 324 av landets 356 kommuner. Andøy kommune på plass 356. Kommunestyret rår over virkemidlene, og bør derfor iverksette tiltak for å ta vare på mer natur. Kinn grunneierlag ønsker ikke å stanse utviklingen for akvakulturen, men vi er av den oppfatningen at vi må sørge for at utvikling og verdiskaping ikke medfører unødvendig nedbygging av natur og unødig utslipp. Generelt er bare 25 prosent av antatt verdifull natur kartlagt. Etter vår oppfatning bør vi bevare marin natur og forvalte havressursene på måter som fremmer liv og løfter økosystemene. Oppdrett av marine arter med utfordringer knyttet til

[4] Andøya Space Defence AS, Bleiksveien 46, 8480 Andenes
[5] NOU Norges offentlige utredninger 2024:2 utgitt av Klima- og miljødepartementet 12 februar 2024.
[6] Sabima: Miljøorganisasjon som jobber for å stanse tapet av naturmangfold. Naturkampen 2023.

tap av leveområder, forurensning av næringssalter og tungmetaller, spredning av sykdommer og parasitter som lakselus, og genetisk forurensning ved rømning samt forurensning og forsøpling av miljøgifter er uheldige påvirkninger som hindrer en slik utvikling. Hver gang vi endrer eller gjør inngrep i natur påvirkes levestedet. Eksempelvis for ni av ti trua arter på Rødlista[7], er arealendringer den største trusselen. Ødelagt natur er en konsekvens av politiske valg. For Kinn grunneierlag er det svært utfordrende å støtte oppdrettsaktivitet som kan representere en slik risiko.

Den Interkommunal kystsoneplan for Vesterålen[8] kap 6.5 Akvakultur (VA/SOSI 6400) beskriver at ved oppstart av planarbeidet var det 68 lokaliteter, med konsesjon/tillatelser for oppdrett, samlet i de 6 Vesterålskommunene. Felles for alle kommunene har vært at mange lokaliteter er gitt ved dispensasjoner, og mange av disse er ikke videre formalisert i arealdelplaner. Det kan av dette stilles spørsmål med om forvaltningen har vært tilstrekkelig ivaretatt.

Kommunens Kystsoneplan[9] avsnitt 4.2 Bruk og vern av sjø og vassdrag, med tilhørende strandsone beskriver at sjøarealer som er merket med påskrift V er allmenne sjøområder som kan nyttes til natur, ferdsel, fiske og friluftsliv. Akvakultur er ikke tillatt. Hensynet til og nærhet til gyte- og oppvekstområder for fiskeyngel og fiskefelt skal tillegges vekt i konflikttilfeller. I Kommunedelplanens arealdel VFI – Fiske (6300) har fiske prioritet. Fiske er ikke begrenset av eller til disse områdene, men er en markering av prioritert arealbruk: områder skal ikke brukes til formål som fortrenger fiske. Fiske forvaltes av lov om forvaltning av viltlevende marine ressurser (havressursloven[10]). Den tiltenkte akvakulturlokaliteten ved Kinnholmen kommer i konflikt med fiskeriinteresser slik som beskrevet i den Interkommunale kystsoneplanen. Videre registrerer Kinn grunneierlag at det i følge Plan- og bygningslovens § 4-2[11] er et krav om at det skal foreligge en konsekvensutredning for nye områder. Den omtalte lokaliteten er i høyeste grad et nytt område.

Vi merker oss også at følgende gjelder for alle lokaliteter for akvakultur[12]: Hele anlegget, med fortøyninger, fôrflåte og eventuelle boliger på sjø skal ligge innenfor områder hvor det tillates akvakultur. Det er etter vår vurdering ikke tilfellet for den aktuelle akvakulturlokaliteten sørvest av Kinnholmen. Kartet er tilsynelatende tilpasset akvakulturanlegget. Deler av den tiltenkte akvakulturlokaliteten (VA 13) ligger i en fiskerisone (VFI 6300).

Den Interkommunale kystsoneplan for Vesterålen kapittel 8[13] Naturmangfold / Gyte- og oppvekstområder beskriver at planforslaget legger til rette for tre nye tiltak som har direkte konflikt mot gyte- og oppvekstområder. Alle tiltak ligger helt eller delvis over et gytefelt. Områdene er likevel anbefalt og legges fram i planforslag på bakgrunn av en helhetlig vurdering i de enkelte tiltaks plassering og påvirkning i delområdet, og omfang i størrelse på de aktuelle gytefeltene. Det fremkommer ikke hvilke lokaliteter det er snakk om. Vi registrerer i tillegg at den interkommunale kystsoneplanen beskriver at det er en konflikt i forhold til gyte- og oppvekstområder. Kinn grunneierlag stiller også spørsmål til hva som ligger i en helhetlig vurdering.

I Kystsoneplanens kap 8.2.1 Vurdering av samlet belastning for naturmangfold og vurdering av kunnskapsgrunnlaget jfr. Naturmangfoldloven § 8-9, vurderer kommunene at det gjennom arbeidet er henvist til vitenskapelig faktagrunnlag, nasjonale datasett på naturmangfold, og erfaringsbasert kunnskap gjennom intervjuer og oppdaterte kartlegginger, samt kunnskap

[7] Artsdatabanken: Rødliste (2021 siste revisjon): Stoppe tapet av biologisk mangfold
[8] Interkommunal kystsoneplan for Vesterålen (2023)
[9] Kystsoneplan for Sortland kommune (2023)
[10] Lov om forvaltning av viltlevende marine ressurser (LOV-2008-06-06-37)
[11] Plan- og bygningslov § 4-2 andre ledd.
[12] Plan- og bygningslov § 11-11
[13] Interkommunal kystsoneplan for Vesterålen (2023) kap 8

sammenstilt i planbeskrivelse og konsekvensutredninger. Kinn grunneierlag kan ikke se hvilke kilder som er benyttet for det vitenskapelige faktagrunnlaget og det nasjonale datasettet.

Mengden villaks som hvert år kommer fra havet til Norge er mer enn halvert siden 1980-tallet. Reduserte laksebestander skyldes både menneskelig aktivitet og lavere overlevelse i sjøen. Ifølge Vitenskapelig råd for lakseforvaltning[14] har negative effekter fra lakseoppdrett bidratt til dette. Lakselus, rømt oppdrettslaks og infeksjoner knyttet til fiskeoppdrett er de største truslene mot villaks, se figur 1 nedenfor.

Havforskningsinstituttet (2023)[15] skriver at det fra Vestfjorden til Vest-Finnmark (produksjonsområde 10, Andøya til Senja), er en moderat risiko knyttet både til negative effekter av lakselus på vill laksefisk, men høyt forbruk av avlusningsmidler (deltametrin og emamektin) og økt sårbarhet hos villaksbestandene grunnet ytterligere innkryssing av rømt oppdrettslaks.

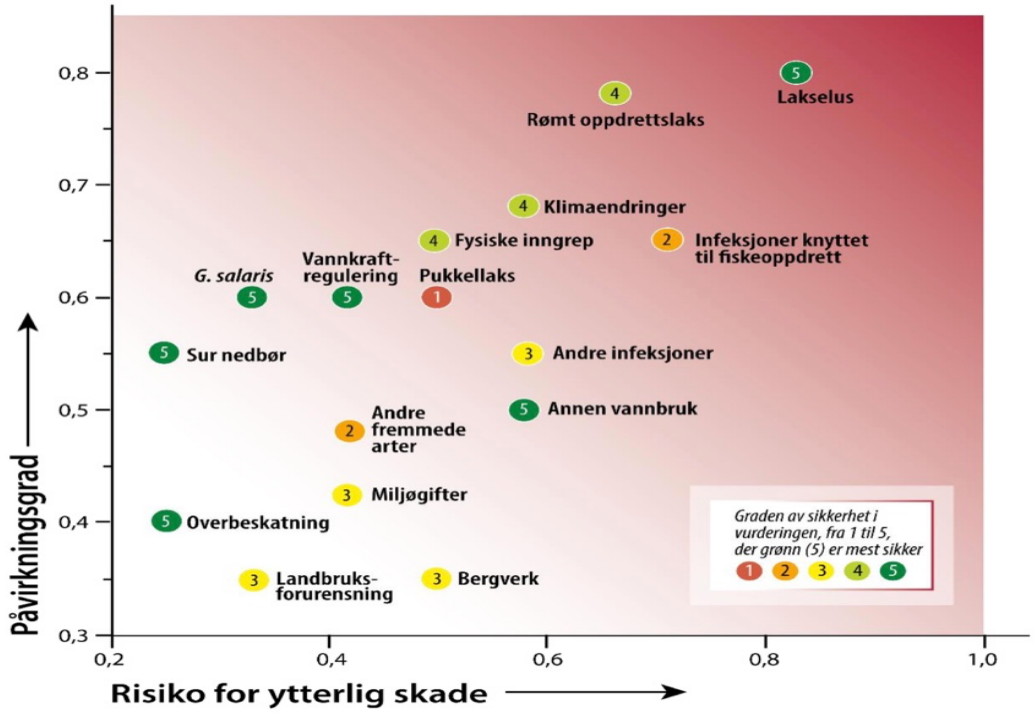
Havforskningsinstituttet (2023) har sin årlige rapport om risiko for norsk fiskeoppdrett blant annet beskrevet at sjøørret og røye har vært overvaka i tiår. Det siste tiåret har det vært mye lus på sjøørreten. Nå ser forskerne at mengde lakselus øker også fra Helgeland og til Vest-Finnmark. Dagens oppdrettslaks er i utgangspunktet godt tilpasset et liv i merd langs hele kysten, men gjelleproblemer, sykdom, avlusningsoperasjoner og vannmiljø er med på å øke risikoen knyttet til dødelighet hos oppdrettslaks i sjø. De innrapporterte tallene til Fiskeridirektoratet viser at totalt 65 millioner oppdrettslaks døde eller var i så dårlig tilstand at de ble registrert som utkast i 2023. Denne oppgangen fra 58 millioner i 2022 kan i stor grad forklares av perlesnormanetangrep høsten 2023, laks destruert i produksjonsområde 8 for å hindre spredning av pankreassykdom (PD) og en økning i mengde laks i sjø i 2023 i forhold til året før. Dødelighet er en upresis velferdsindikator, men det er rimelig å anta at fisk som dør har opplevd dårlig velferd før de døde, og at høy dødelighet er et tegn på dårlig velferd skriver Havforskningsinstituttet. På grunn av høy dødelighet for 2022-generasjonen av laks i produksjonsområde 12 (Vest-Finnmark) er risiko for dårlig dyrevelferd oppjustert i dette område fra moderat til høy i årets rapport. Veterinærinstituttets beregning av prosentvis dødelighet viser at dette tilsvarer 16,7 % dødelighet hos sjøsatt oppdrettslaks i Norge i 2023. Fiskehelserapporten er Veterinærinstituttets årlige statusrapport for helse- og velferdssituasjonen for norsk oppdrettsfisk og villfisk bygget på offisiell statistikk, data fra Veterinærinstituttet og private laboratorier. Rapporten inneholder også resultater fra en spørreundersøkelse blant fiskehelsepersonell og inspektører fra Mattilsynet, samt vurderinger av situasjonen, trender og risiko. Tallene for 2023 viser at det ikke er noen nedgang i dødeligheten. Hva som ligger bak (detaljene) dødeligheten i 2023 og andre forhold som påvirker helse og velferdssituasjonen til norsk oppdrettsfisk blir offentliggjort i Veterinærinstituttets Fiskehelserapport som legges frem 12/3-2024.

Kinn grunneierlag registrerer også at Miljødirektoratet[16] bekrefter at havbruk får nytt forurensningsregelverk, et regelverk som er ment å dekke forurensning fra kystnært fiskeoppdrett. Forskriftsendringene ble nylig vedtatt av Nærings- og fiskeridepartementet og Klima- og miljødepartementet. Det nye regelverket innebærer at statsforvalteren som hovedregel skal gå bort fra individuelle tillatelser etter forurensningsloven og over til forskriftsfestede standardvilkår for forurensning fra fiskeoppdrett. Det betyr nye minstekrav til miljødokumentasjon for nye lokalitetssøknader. Fram til nå har det blitt krevd en tillatelse fra statsforvalteren for fiskeoppdrett. Det er nå vedtatt at standardiserte miljøkrav i akvakulturdriftsforskriften og alle åpne fiskeoppdrettsanlegg i sjø som skal hovedregel skal underlegges de samme standardiserte miljøkravene. For å kunne drive med fiskeoppdrett i dag, kreves det utslippstillatelse fra statsforvalteren. Denne tillatelsen inneholder blant annet vilkår om hvilke stoffer som kan slippes ut på oppdrettslokaliteten og hvordan miljøpåvirkningen fra utslippene skal overvåkes. Enkelttillatelsene erstattes nå av standardiserte miljøkrav i

[14] Vitenskapelig råd for lakseforvaltning. Rapport: Status for norske laksebestander (2023)
[15] Havforskningsinstituttet / Risikorapport norsk fiskeoppdrett (2024)
[16] Miljødirektoratet: Havbruk får nytt forurensningsregelverk (07.02.2024)

akvakulturdriftsforskriften. Alle åpne fiskeoppdrettsanlegg i sjø vil dermed som hovedregel underlegges de samme miljøkravene. Miljøovervåkingen blir ifølge Klima- og miljødepartementet strengere. Dette er mer i tråd med hva Kinn grunneierlag forventer med hensyn til ivaretakelsen av naturmangfoldet.

Vitenskapelig råd for lakseforvaltning[17] skriver at mesteparten av oppdrettslaksen som rømmer ikke overlever i naturen. Men når det rømmer mange fisk, vil noen overleve og kunne trekke opp i elvene. I Norge har vi hatt et nasjonalt overvåkingsprogram siden 2014, som dekker rundt 200 elver. Oppdrettslaks som fiskes i elv sorteres ut basert på utseende, og skjellprøver kan bekrefte om fisken er en oppdrettslaks. Ifølge rapporten (2021) om overvåkingsprogrammet ble 178 elver undersøkt. Rapporten viser at 79 % av elvene har lavt innslag av oppdrettslaks, 14 % har middels, og 8 % høyt, noe som innebærer mer enn 10 % oppdrettslaks. Når oppdrettslaksen gyter sammen med villaksen fører det til genetiske endringer hos villaksen som vi også kan se i påfølgende generasjoner. Med andre ord skjer det vi kaller en innkryssing av oppdrettslaks i villaksbestander. Vitenskapelig råd for lakseforvaltning finner noen grad av innkryssing i to av tre undersøkte bestander, og i 28,5 % av bestandene finner vi store genetiske endringer. Innkryssing av rømt oppdrettslaks kan føre til at vi får færre villaks. Det er dessuten et poeng å bevare den genetiske variasjonen slik at villaksen blir mer robust mot framtidige endringer i klima. For villaksen står rømt oppdrettslaks høyt oppe på trusselvurderingen. Den har samme påvirkningsgrad som lakselus, men lavere risiko for ytterligere innkryssing av oppdrettslaks. I en risikorapport fra Havforskningsinstituttet er risikoen for ytterligere genetisk endring hos villaks som følge av innkryssing av rømt oppdrettslaks er vurdert. Konklusjonen er at risikoen er høy i seks produksjonsområder, moderat i fire og lav i tre.

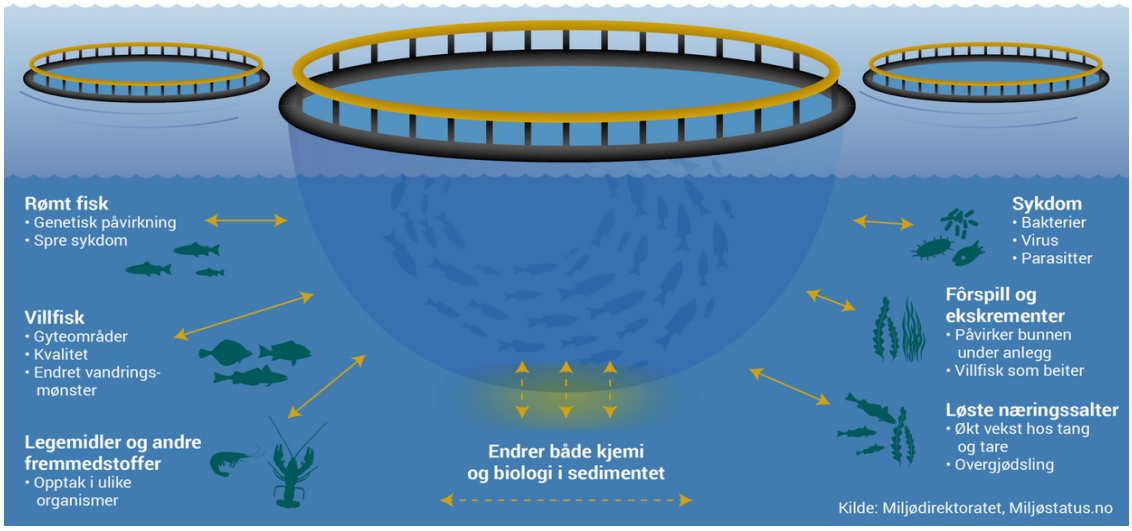
Figur 1 Vitenskapelig råd for lakseforvaltning: Ulike trusselfaktorer i et påvirknings- og risikodiagram. Bakgrunnsfargen viser alvorlighetsgraden (mørk farge mest alvorlig). Fargene på punktene symboliserer graden av sikkerhet i vurderingen basert på hvor godt dokumentert effekten er og hvor samstemt dokumentasjonen og ekspertene er i vurderingen.[18]

Vedrørende lakselussmitte på vill laksefisk så vurderes det å være moderat risiko knyttet bestandsreduserende effekt på laks grunnet høy dødelighet hos utvandrende postsmolt laks som

[17] Vitenskapelig råd for lakseforvaltning: Hva har oppdrettslaks på rømmen å si for villaksen (2023)
[18] Vitenskapelig råd for lakseforvaltning: Rapport – Status for norske laksebestander i 2023 nr 18

følge av smitte av lakselus fra fiskeoppdrett i produksjonsområde 10 (Andøya til Senja). At det er flere områder med høy risiko for negative effekter på sjøørreten enn det er for utvandrende laksesmolt, er ikke overraskende, da sjøørreten og sjørøya vandrer ut og oppholder seg i områder med lakselussmitte over lengre tid etter å ha forlatt elvene. Produksjonsområde 10 (Andøya til Senja) omfatter de mest produksjonsintensive områdene langs kysten (24–50 tonn/km2), og med gunstige temperatur- og salinitetsforhold for lakselusa gjør dette at utslippene av lakselus er moderat til høye og øker utover sommeren. For postsmolt laks vil sannsynligheten for høy lusesmitte og påfølgende økt dødelighet øke med sent utvandringstidspunkt og også med økende avstand fra utvandringspunkt til åpent hav. Lakselus kan som sagt være et betydelig problem for utvandrende smolt. Hardt infisert vill laksefisk er stort sett kun observert i områder med stor oppdrettsvirksomhet. Luseangrep fører til dårligere vekst, forstyrrelse i saltbalansen og fisken blir mer utsatt for andre sykdommer og som bytte for andre dyr. For sjøørret og sjørøye som oppholder seg langs kysten i en lengre periode for å beite, vil smittepresset være høyt i store deler av beitesesongen. De siste årene har det vært omtrent 500 millioner oppdrettslaks og regnbueørret i sjøen. Til sammenligning kommer omtrent 0,5 millioner villaks inn fra havet til norskekysten hvert år. I dag er det altså omtrent tusen ganger mer oppdrettslaks og regnbueørret i sjøen enn villaks, vill sjøørret og sjørøye. Det gjør at det blir mye mer lakselus enn det som er naturlig skriver Miljødirektoratet[19].

Det finnes en rekke fremmedstoffer som slippes ut i miljøet fra fiskeoppdrettsanlegg, der bruken av kobber som groehemmende middel på oppdrettsnøtene, står for det største. I 2022, som er siste året Havforskningsinstituttet har data på forbruk, ble det registrert 440 tonn kobber til bruk som groehemmende middel i akvakultur. Dette er en nedgang på 74 % fra toppåret 2019 (1698 tonn). Samtidig økte forbruket av erstatningsstoffet tralopyril med 86 % fra 2019 til 2022 (fra 53 tonn til 98 tonn). To andre erstatningsstoff; sinkpyrithion og kobberpyrithion hadde et forbruk på respektivt 10 og 5 tonn i 2022, omtrent samme mengde som ble brukt i 2019. Økningen i forbruk av tralopyril og sinkpyrithion/kobberpyrithion gjør at disse stoffene også bør inkluderes i fremtidige risikovurderinger. Mer informasjon om operasjonell praksis som gjelder spyling og hvilke antibegroingsmidler som er i bruk på den enkelte lokaliteten i hvert produksjonsområde vil være avgjørende for å øke kunnskapsstyrken, redusere usikkerheten og dermed også risikoen knyttet til redusert artsmangfold ved bruk av kobber og andre stoffer i fiskeoppdrett. Det anbefales av Havforskningsinstituttet at slik informasjon blir registrert på lik linje med forskrivinger av lakselusbehandling.

Figur 2 Miljødirektoratet: Påvirkning fra fiskeoppdrett

[19] Miljødirektoratet: Miljøstatus

Havforskningsinstituttet[20] poengterer videre at manglende kunnskap i form av begrenset overvåkingsdata og forskning, gjør at vi kan si lite om mulige effekter av for eksempel næringssalter, partikulært organisk materiale, kobber eller avlusningsmidler fra fiskeoppdrett på sårbare naturtyper som ruglbunn, ålegressenger og tareskog. Bildet blir enda mer komplekst når effekten av klimaendringene er i ferd med å gjøre seg gjeldende i de marine økosystemene, og den nåværende kunnskapen er svak både om hvordan dette vil slå ut for de ulike marine artene og i hvilken grad miljøbelastningen fra akvakultur og andre menneskelige aktiviteter vil forsterke disse endringene. Utslipp av omtrent 2 000 tonn avfall fra det omtenkte anlegget er urovekkende. Et slikt bilde gir grunnlag for en føre-var-tilnærming som beskrevet i NOU 2024:2 I samspill med naturen[21]. Føre-var-prinsippet skal her sikre samfunnet mot vesentlig skade på naturen og miljøet gjennom å stille krav til at myndighetene tar hensyn til usikkerhet og særlig farefulle utfall i sine beslutninger.

Formålet til Lov om laksefisk og innlandsfisk[22] er å sikre at naturlige bestander av anadrome laksefisk, innlandsfisk og deres leveområder samt andre ferskvannsorganismer forvaltes i samsvar med naturmangfoldloven og slik at naturens mangfold og produktivitet bevares. Innenfor disse rammer skal loven gi grunnlag for utvikling av bestandene med sikte på økt avkastning, til beste for rettighetshavere og fritidsfiskere.

Kinn grunneierlag ønsker Holmøy Havbruk alt godt med hensyn til å utvikle en mer bærekraftig akvakultur. En slik tilnærming skaper etter vår mening et vesentlig konkurransefortrinn medregnet et globalt tilfredsstillende omdømme. Vi ønsker heller ikke at Holmøy Havbruk skal eksponere seg for en fysisk naturrisiko eller stille seg slik at man er gjenstand for en søksmålsrisiko. Vi har stor forståelse og støtter næringsaktivitet som legger til rette for flere arbeidsplasser og skatteinntekter. Dog innenfor de rammene som kan være med på å ivareta blant annet naturmangfoldet. Likevel mener Kinn grunneierlag at arbeidsplasser og skatteinntekter alene ikke er tilstrekkelig for å forsvare etablering av akvakulturanlegg i Godfjorden medregnet den omsøkte lokaliteten ved Kinnholmen. Kinn grunneierlag er helt klar på at et føre-var-prinsipp skal legges til grunn. Det er etter vårt skjønn også behov for en grundig konsekvensutredning av flere forhold.

Dersom Sortland kommune og Nordland fylkeskommune velger å sette hensynet til lokalbefolkningen og det sårbare området til side, så forventer Kinn grunneierlag at Holmøy Havbruk likevel ivaretar (ikke begrenset til) naturmangfoldet, benytter et helt lukket anlegg, plasserer anlegget slik at det ikke er til noen ulempe for omkringliggende elementer og at man sørger for landstrøm. I tillegg forventes det at grunneierne på Kinn inkluderes i enhver sak som direkte eller indirekte berører fellesskapet på Kinn medregnet den enkelte grunneier.

Med hilsen

Frits Kinn
Kinn grunneierlag – Styreleder

[20] Havforskningsinstituttet: Risikorapport norsk fiskeoppdrett (2024)
[21] NOU Norges offentlige utredninger 2024:2 utgitt av Klima- og miljødepartementet 12 februar 2024
[22] Lov og laksefisk og innlandsfisk (lakse- og innlandsfiskeloven)

Kilder:

1. NOU Norges offentlige utredninger 2024:2 utgitt av Klima- og miljødepartementet 12/2-2024
2. Klima- og miljødepartementet
3. Nærings- og fiskeridepartementet
4. Lovdata: Forskrift om tillatelse til akvakultur for laks, ørret og regnbueørret (laksetildelingsforskriften)
5. Fiskeridirektoratet
6. Veterinærinstituttet
7. Mattilsynet
8. Nordland Fylkeskommune
9. Statsforvalter
10. Nofima
11. FutureEUAqua
12. Havforskningsinstituttet
13. Vitenskapelig råd for lakseforvaltning
14. Artsdatabanken / Rødliste
15. Vesterålen regionråd: Interkommunal kystsoneplan for Vesterålen
16. Sortland kommune
17. Laksefakta: Hvem bestemmer hvor et oppdrettsanlegg skal ligge
18. Barentswatch
19. Sabima: Miljøorganisasjon som jobber for å stanse tapet av naturmangfold.
20. Andøya Space Defence
21. Facebook / FLO - Folkeaksjon for lukkede oppdrettsanlegg
22. Facebook / Folkeaksjonen for fremtidsrettet havbruk i Sør-Troms
23. Med flere